

رویارویی ساحل‌نشینان مکران و صفویه با پرتغالی‌ها

عبداله صفرزائی^۱

چکیده

هم‌زمان با روی کار آمدن صفویان در ایران، استعمارگران پرتغالی بر بخش‌هایی از سواحل و جزایر جنوبی ایران استقرار یافتند. با توجه به شرایط منطقه‌ای و جهانی آن روزگار، این مسأله منجر به مناسباتی چندجانبه میان صفویان و پرتغالی‌ها گردید. حضور پرتغالی‌ها در سواحل جنوبی ایران از جانب ساکنان این منطقه نیز واکنش‌هایی به دنبال داشت. از این رو، پرسشی مطرح است که ساحل‌نشینان مکران در روابط ایران و پرتغال در آن دوره چه نقشی داشتند؟ با بررسی ابعاد این مسأله، چنین استنباط می‌شود که تحرکات ساحل‌نشینان مکران در ابتدا منجر به همکاری مشترک صفویان و پرتغالی‌ها گردید. البته عملکرد پرتغالی‌ها به گونه‌ای بود که نه تنها بلوچ‌های سواحل مکران به مقابله جدی با پرتغالی‌ها برخاستند، بلکه حکومت صفوی نیز سیاست مقابله با پرتغالی‌ها را در پیش گرفت. جنگ‌های فرسایشی طولانی بلوچ‌ها با پرتغالی‌ها در تضعیف موقعیت آنان در آب‌های جنوبی ایران تأثیرگذار بود. بنابراین، در جریان اخراج پرتغالی‌ها از جزایر و سواحل جنوبی ایران در زمان شاه عباس، بلوچ‌ها نیز در همراهی و همکاری با صفویان نقش‌آفرین بودند و در این مقاله، نقش ساحل‌نشینان مکران در جهت‌دهی روابط متقابل صفویان و پرتغالی‌ها مشخص شده است. نوشته حاضر به روش تاریخی با توصیف و تحلیل داده‌های تاریخی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، داستان‌ها، اشعار و حکایات بازمانده از آن دوره نگاشته شده است.

واژگان کلیدی:

صفویه، ساحل‌نشینان مکران، پرتغالی‌ها، رویارویی‌ها.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۴/۱۶ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۶/۲۵

^۱ استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت a.safarzaie@velayat.ac.ir